Vietnam, „lessons learned"

Dit jaar is het 15 jaar geleden dat Zuid-Vietnam ophield te bestaan als zelfstandige natie. In 1975 werd de primaire doelstelling van de Amerikaanse regeringen van Eisenhower tot Nixon onderuit gehaald. Anders geformuleerd: in 1975 bleek hoezeer de Verenigde Staten de Vietnam-oorlog hadden verloren. Het verlies van een oorlog door een supernatie, symbool van de kracht van ons eigen bondgenootschap, vroeg en vraagt om bezinning. De schok van het verlies op zich heeft lange tijd die bezinning afgestopt. Inmiddels is daaraan een einde gekomen. Sterker, met name in de Verenigde Staten is, naar aanleiding van de Vietnam-oorlog, een complete cultus ontstaan rond het begrip „Low intensity conflict" (LIC).

Wat naar aanleiding van Vietnam overduidelijk is geworden is dat geen enkele regering, hoe machtig ook, het zich kan permitteren een conflict te bezien los van zijn politiek-strategische context. Als er iéts is gebleken, dan is het dat behalve militaire elementen in (moderne) conflicten de politiek-maatschappelijke, de culturele en de economische elementen een grote, zo niet doorslaggevende, rol spelen. Geheel volgens von Clausewitz is de politiek richtinggevend bij het militaire proces. Als echter naast de militaire middelen ook diplomatieke, culturele en economische (pressie)middelen een heel eigen positie gaan innemen in de internationale (staten)orde, dan moeten ook deze niet-militaire middelen onder politieke leiding worden toegepast.

Kijken wij in die samenhang naar ons westers bondgenootschap, dan is er vooralsnog weinig reden om vraagtekens te plaatsen bij zijn voortbestaan. Politiek-strategisch is en blijft de NAVO immers een groepering van westerse landen, die zich — op basis van hun maatschappelijke, culturele en economische interdependentie — tot elkaar voelen aangetrokken. Dat zij die relaties wensen veilig te stellen, gebruik makend van de beschikbare middelen, is een volstrekt natuurlijk proces. Weliswaar heeft de militaire dreiging de betekenis van de politiek-maatschappelijke, culturele en economische relaties ooit in de schaduw gesteld, en ook is inmiddels die zuiver militaire dreiging afgenomen. Dat doet echter niets af aan de waarde van de relaties als zodanig en het belang ze te beveiligen. De inzet daartoe van gemeenschappelijke machtsmiddelen geschiedt onder gezamenlijke politieke controle volgens een procédé dat zijn vruchten heeft afgeworpen. Dit te verspelen zou getuigen van kortzichtigheid en veronachtzaming van historische lessen.

De politieke lessen die uit de Vietnam-oorlog zijn te trekken zijn duidelijk, maar ook op militair-strategisch niveau kan dat conflict ons iets leren. De Amerikaanse reactie lijkt in dat kader een minder goed voorbeeld, maar is anderzijds juist zo veelzeggend. In de VS gaat de LIC-cultus zo ver dat er zelfs een rivaliteit is ontstaan tussen het US Marine Corps en de US Army over de vraag welk van deze krijgsmachtonderdelen nu het geschiktst is dit soort oorlog te voeren. En dat terwijl juist de Vietnam-oorlog heeft aangetoond dat moderne militaire conflicten om een gezamenlijke aanpak vragen. Zoals Ikol Starink in zijn artikel stelt bewees de luchtoorlog in Vietnam de noodzaak tot integratie van land- en luchtoperaties.* Ook de inbreng van de US-Navy, met name van haar vliegend poten-

* *Mil. Spect.* 159(1990)(7)300,(8)351.

tieel, mag zeker niet worden onderschat. Ook tijdens de oorlog in Vietnam ontbrak het de Amerikanen echter al aan samenwerking. Vreemd is dat de rivaliteit noch tot uitdrukking kwam in de formele richtlijnen van bovenaf, noch voortkwam uit de relatie „op de werkvloer", maar „somewhere between" speelden processen met een eigen dynamiek een rol, die uiteindelijk merkbaar afbreuk deden aan het eindresultaat.

Wie zijn ogen niet sluit voor de werkelijkheid, kan in de Nederlandse situatie soortgelijke processen herkennen. Geen enkele richtlijn, van welke krijgsmachtdeelstaf ook, zal ooit afbreuk doen aan samenwerking tussen krijgsmachtdelen. Op lokaal niveau is de coöperatie tussen onderdelen van de respectieve krijgsmachtdelen vaak voorbeeldig te noemen. Desondanks schiet de samenwerking in brede zin vaak hopeloos te kort. Natuurlijk zijn er vele oorzaken aan te wijzen — met name van bureaucratische orde — waardoor betere samenwerking ontbreekt. De toegenomen „strijd om de centen" lijkt ook bepaald geen prikkel te geven tot cooperatie. Toch is het op de wat langere termijn juist dàt aspect — die steeds kleiner wordende pot, waaruit de krijgsmachtdelen gezamenlijk moeten putten — dat coöperatief gedrag afdwingt. De ontwikkelingen op politiek en militair gebied in Europa hebben de krijgsmacht midden in het licht van de schijnwerpers geplaatst, en binnen deze politiek-maatschappelijke context moeten momenteel keuzes worden gemaakt. Dat eist bovenal een overtuigend geloofwaardige en integrale aanpak van zaken.

Daarmee is niet gezegd dat er in dit kader voor gezonde concurrentie geen plaats zou zijn. Gezonde concurrentie bewijst dat alle krijgsmachtdelen redenen hebben trots te zijn op hetgeen zij presteren.

Het tegen elkaar afwegen van de verschillende goede elementen van de krijgsmachtdelen kan slechts leiden tot een optimale samenstelling van een nieuw te structureren krijgsmacht. Het naast elkaar, gecoördineerd inzetten van geselecteerde krijgsmachtonderdelen kan bovendien leiden tot synergetische effecten. Rivaliteit daarentegen is niet gezond en werkt als een boemerang. Zij tast de geloofwaardigheid van de krijgsmacht aan. Een reactie waarbij ieder voor zich „voor de grootste portie" vecht getuigt dus niet van visie.

Vanwege de snel veranderende veiligheidsorde in Europa gaan wij uitdagende tijden tegemoet. Een „rechttoe rechtaan" Oost-Westconflict lijkt minder voor de hand te liggen. De Vietnam-oorlog heeft met name geleerd dat een conflict vele gedaanten kan hebben, waarbinnen voor sociale, culturele en economische facetten zeker zoveel aandacht nodig is als voor militaire. Van militaire leiders wordt in toenemende mate geëist dat ook zij inzicht hebben in die totale politieke context waarbinnen zij hun militaire potentieel moeten inzetten. Daarenboven heeft de oorlog in Vietnam de noodzaak tot integratie van zee-, land- en luchtoperaties in de moderne oorlogvoering aangetoond. Wellicht ligt de grootste uitdaging voor militairen niet zozeer in de veranderende wereld, maar in het tot stand brengen van die integratie.

